

Tájékoztatás, tájékoztatási rendszerek

Hálózatok, regionális rendszerek

Lásd 243

Könyvtártudományi tájékoztatás

08/259

BEDNAREK-MICHALSKA, Bożena: Czasopisma bibliotekarskie w nowej kulturze = Bibliotekarz. 2008. 5.no. 5-10.p. Bibliogr. 4 tétel.

Könyvtártudományi folyóiratok az új évezredben

Elektronikus folyóirat; Folyóirat -könyvtári; Információtechnológia; Megőrzés

A technológiai forradalom hatására a folyóiratkiadás új modelljei jöttek létre. Ezzel együtt színre lépett a könyvtári szakemberek és olvasók egy új generációja, amely az eddigtől eltérő módon, az interaktivitás igényével viszonyul a folyóiratkiadás kérdéséhez. Az újszerű modellek egyfelől lehetőséget nyújtanak a társadalmi diskurzus kiszélesítésére, a közösségi kreativitás teremtő erejének megélésére, másfelől jogosan merül fel az aggodalom, hogy a töménytelen ellenőrizetlen szöveg miatt a „bóvli” tényerésével kell számolnunk, valamint szétválaszthatatlanul „elkeveredik az ocsú a búzával”.

A cikk a blogok kapcsán megemlíti, hogy a lengyel bíróságot is zavarba hozta a műfaj megítélése, s egy időben fölmerült, hogy szükséges volna a webnaplókat is folyóiratként regisztrálni. A szerző általában úgy látja, a blogírás előnye, hogy a fiatal, illetve kevésbé jól pozicionált könyvtáros kollégák is kifejezhetik véleményüket szakmai kérdésekben. Egy blog életben tartá-

sához azonban a kellő önbizalmon kívül kitartó szorgalomra is szükség van.

A „civil újságírás” lehetőséget biztosít arra, hogy a magukban arra késztetést érző „amatőrök” is hozzájáruljanak az információk áramoltatásához pl. az őket közelebbről érintő, lokális eseményekről való híradások által. Ezekből a forrásokból sokszor profi újságírók is merítenek.

Ami a könyvtári szakmát illeti, az Ulrich's adatbázis 2007-ben 3734, a világ különböző pontjain megjelenő könyvtártudományi szakfolyóiratot tartott számon. Ezek jelentős részéhez van valamilyen típusú elektronikus hozzáférés. Lengyelországban a könyvtártudomány terén csakúgy, mint nagy általánosságban, az elektronikus folyóiratkiadás gyerekcipőben jár. Továbbra is a hagyományos, papíralapú kiadás dominál, s míg az alig olvasott főiskolai-egyetemi jegyzetek rengeteg pénzébe kerülnek az államnak, elektronikus folyóiratok, repozitóriumok létrehozására nem futja a költségvetésből.

Az elektronikus folyóiratok mostoha helyzetét jól jellemzi, hogy a lengyel nemzeti könyvtár katalógusa a 64 nyomtatott könyvtártudományi szakfolyóirat mellett egyetlen elektronikus szakfolyóiratot sem tartalmaz, még az 1998 óta megjelenő, saját ISSN-számmal rendelkező, a nyílt hozzáférést proponáló *Biuletyn EBIB*-et sem.

Az elektronikus folyóiratok olvasottságát nehéz felmérni, a hagyományos folyóiratok használatgára vonatkozóan is csupán a példányszámokból vonhatunk le esetleges következtetéseket. A két legnagyobb, 2000-nél nagyobb példányszámú lengyel könyvtári szakfolyóirat a *Bibliotekarz* és a *Poradnik Bibliotekarza*. Ha a weboldalak látogatottsági mutatóit vesszük alapul, a *Biuletyn EBIB*-ben megjelenő egyes cikkeket a kezdetekkor, a kilencvenes évek végén 100-200 felhasználó böngészte, ma ez a szám egy népszerűbb cikk esetén eléri a tízezret. Az olvasottság egyre növekszik: egy-egy folyóiratszámra mostanság

5-7 ezer felhasználó is „belelapoz”. 2000-ben ez a szám 1000 volt. Az olvasottságot bizonyítja, hogy a Biuletyn EBIB cikkeire egyre többen hivatkoznak a könyvtártudományi szakajtóban. Mindezen felbuzdulva a Lengyel Könyvtárosok Egyesülete úgy döntött, hogy elkezdí a két legnagyobb lengyel nyomtatott könyvtártudományi folyóirat, a már említett Bibliotekarz és a Poradnik Bibliotekarza hozzáférhetővé tételét elektronikus formában, eleinte a folyóiratszámok beszkenelésével.

A kezdetekben az elektronikus folyóiratok igen egyszerű formában jelentek meg. A HTML-ben megszerkesztett tartalmat a folyóirat készítői felhelyezték a világhálóra. Ma speciális, a teljes szerkesztési folyamatot átfogó informatikai rendszerek léteznek, amelyekben a szerzőnek, a korrektornak, a szerkesztőnek megvan a maga jogosultsága, illetve az adatok beviteléhez és feldolgozásához rendelt modulja. E technológia nagymértékben leegyszerűsíti az elektronikus folyóirat-megjelentetést.

A szerző úgy látja, hogy a fiatal generációk a biztosítékai a folyóiratpiac átalakulásának, s idővel a hagyományos folyóirat-kiadás a már előzőleg elektronikus formában létrehozott folyóiratok nyomtatásban történő megjelentetésére fog korlátozódni. Másik meglátása, hogy a kiadás és szerkesztés egyre inkább nemzetközivé válik, valamint olyan emberek számára is lehetőség nyílik a szerkesztői munkában való közreműködésre, akiknek eddig reményük sem volt ilyesmire.

(Dancs Szabolcs)

Kutatás és termelés információellátása

08/260

GLUHOV, Viktor Alekseevič: O sravnenii dvuh podhodov k informacionnomu obespečeniu fundamen-

tal'nyh issledovanij v Rossii = Pet.bibl.škola. 2005. 3/4.no. 63-71.p.

Az alapkutatások információellátásának két megközelítése Oroszországban

Állománygyarapítás; Elektronikus könyvtár; Kutatás információellátása; Támogatás -pénzügyi -állami, hatósági

2004 márciusában az Oroszországi Alapkutatási Alap (Rossijskij fond fundamental'nyh issledovanij = RFFI) új programot fogadott el az alapkutatások információellátására. Megvalósítása azt jelenti, hogy az Alap a továbbiakban nem vesz részt az általa kezdeményezett, és 1997 és 2003 között sikeresen megvalósított Tudományos Elektronikus Könyvtár (TEK) építésében.

A korábbi, az RFFI Tanácsa által 1996-ban jóváhagyott program a tudományos könyvtárak támogatását tűzte ki célul. Első lépésként az 1990-es évek nehéz gazdasági helyzetében külföldi folyóiratokra fizettek elő, a legnagyobb könyvtárak összesen 11 ezer címmel tudták állományukat gyarapítani. Amikor lehetőség nyílt a folyóiratok elektronikus változatának előfizetésére, az RFFI ezt is támogatta. A szerződések értelmében az elektronikus folyóiratokat oroszországi szervereken lehetett tárolni, és elérhetővé tenni az oroszországi felhasználók számára. A projekt keretében kidolgozott egységes technológia az RFFI által támogatott beszerzések mellett az egyéb finanszírozású szerzemények és hazai dokumentumok tárolását és szolgáltatását is lehetővé tette.

A TEK-et az RFFI is az országos tudományos portál mintapéldányának tekintette. 1997 és 2003 között a legjelentősebb kiadók (Elsevier, Kluwer, Springer stb.) mintegy 3000 kurrens folyóiratcímét vették meg, a folyóiratok 1991–1995. évi archívumával együtt, azaz sikerült megszerezni az oroszországi könyvtárakból hiányzó évfolyamokat. Néhány olyan ismert adatbázisra is előfizettek, mint az SCI. Az országos ellátás biztosítására négy tükörszervert

állítottak üzembe (Moszkvában, Szentpéterváron, Kazanyban és Novoszibirszkben). Az elektronikus könyvtárnak ezer intézményből több mint 200 ezer felhasználója volt, akik a projekt utolsó három évében mintegy 2,5 millió cikket olvastak.

A lényeges változás az új programban, hogy a nyugati folyóiratokat ezentúl a kiadók szerverén lehet elérni. Ennek számos hátránya van: megszűnik az egységes adatbázis kereshetősége, különböző kereső interfészeket kell használni, a keresést nem lehet oroszul végezni, a felhasználók nem tudják igénybe venni a már jól működő segítő rendszert, többre kerül az adatátvitel, az előfizetés megszűntével nincs lehetőség az archívumban való keresésre, nem lehet egységes országos statisztikákat készíteni stb.

A támogatást nem a könyvtárak kapják, hanem a valamilyen RFFI-támogatásban részesülő intézmények. A kiadókkal kötött új szerződésekből konkrét intézmények szerepelnek, feltüntetve a hozzájuk kapcsolódó szervezetek számát. Az így kiválasztott intézmények száma sokkal kevesebb, mint ahányan az RFFI-től támogatást kapnak. Még 2004-ben szerepelt a tervekben pályázatok kiírása a tudományos kutatások információellátására, erre azonban nem került sor. A nyugati kiadók általában a könyvtári konzorci-

umoknak adnak nagy kedvezményeket, és nem az RFFI-pályázatok nyerteseinek.

Az új program szerint nem lehet egységes elektronikus könyvtárról beszélni, csak az Elsevier vagy a Springer stb. elektronikus könyvtáráról. A világon a tudományos könyvtárak már régen felismerték, hogy kényelmetlen és nehézkes az egyes kiadók honlapjait használni, a legnagyobb terjesztők ezért fejlesztik az integrált szolgáltatást nyújtó rendszereket. A TEK tudott ilyen szolgáltatásokat nyújtani. Mindezzel együtt az elektronikus könyvtár eLibrary.ru néven tovább él: számos főhatóság – az RFFI-től eltérően – felismeri az országos tudományos portál szükségességét, és aktívan részt vesz a tudomány és az oktatás fejlesztésében. Az a kérdés, hogy hol tárolják az elektronikus forrásokat, ki és mihez kap hozzáférést, nem szabad a kétféle álláspontot szembeállítani. A végső döntéstől a tudomány és az oktatás jövőbeni információellátása függ.

(Viszocsekné Péteri Éva)

Közérdekű tájékoztatás

Lásd 291

Vezetés, irányítás

Általános kérdések

08/261

KREITZ, Patricia A.: Best practices for managing organisational diversity = J.Acad.Libariansh. 34.vol. 2008. 2.no. 101-120.p. Bibliogr.

Hogyan vezessünk sokféle munkaerőt foglalkoztató intézményeket? Multikulturalizmus a munkahelyen

Felsőoktatási könyvtár; Könyvtáros -hátrányos helyzetű; Személyzet; Vezetés

Az egyre inkább sokféle munkaerővel és használókkal bíró intézmények számos kihívással szembesülnek a sokféleség (diverzitás) elő-